

Rosamund Lupton: Sisar | Maailmankirjat

Vain liian kallis fileerausveitsi ei sovi kuvaan

RIITTA VAISMAA

“Hän ei olisi ikinä tehnyt itsemurhaa.” “Minun sisareni surmattiin.” Jenkkeihin muuttanut, tasaisen varmaa ja tylsää elämää elävä isosisko Beatrice, Bee, ei suostu uskomaan elämänmyönteisen pikkusiskonsa Tessin tehneen itsemurhaa, vaikka syitä on roppakaupalla ja vaikka poliisit pitävät todisteita aukottomina.

Taideopiskelija Tess on raskaana, lapsen isä on hänen opettajansa. Perheessä kulkee periytyvänä kystinen fibroosi, sairaus, johon sisarusten pikkuveli Leo on kuollut kahdeksanvuotiaana. Tessin vauvalla todetaan sama sairaus. Tess synnyttää etuajassa kuolleen pojan. Kun Tess löydetään kuolleena, hänellä väitetään olleen synnytyksen jälkeinen psykoosi. Veressä on jäämiä niin rauhoittavista kuin huumeistakin. Viiltohaavat on aiheuttanut kuolinpaikalta löytynyt fileerausveitsi, jonka Bee toteaa niin hintavaksi, että köyhästi eläneellä pikkusiskolla ei olisi sellaiseen varaa.

Intuitioonsa uskova isosisko lähtee kotiinsa Brittein saarille heti, kun hän saa tietää, että Tess on kadonnut. Hän majoittuu Lontoossa sisarensa vaatimattomaan asuntoon ja ryhtyy kokoamaan tiedon murusia. En usko paljastavani liikaa tai pilaavani kenenkään luku-nautintoa, kun kerron, että Bee lopulta on oikeassa. Lukuromaanin asetelma vaatii tämän ratkaisun.

“Missä vaiheessa tiesin, että sinä olet kuollut? Silloinko, kun rikosylikonstaapeli Finborough kertoi minulle? Vai silloin, kun näin konstaapeli Vernonin kalpeat kasvot? Vai kun näin sinun kosmetiikkatuotteesi kylpyhuoneessasi? Vai kun äiti soitti ja kertoi, että sinä olet kadonnut? Milloin minä tiesin? Näin kun parit kannettiin ulos hylätystä vessarakennuksesta. Paareilla makasi ruumispussi. Menin sitä kohti. Hiussuortuvasi oli jäänyt vetoketjun väliin. Ja silloin minä tiesin.”

Englantilainen **Rosamund Lupton** (s. 1964) on työskennellyt tv- ja elokuvakäsikirjoittajana. *Sisar* on hänen esikoisromaaninsa, joka palkittiin maansa parhaana esikoisena. Muitakin palkintoja on tullut. Kirjailijan kotisivuilla *Sisarta* luonnehditaan kansainväliseksi ilmiöksi. Viime vuonna ilmestynyt romaani onkin jo käännetty 30 kielelle. Luptonin toinen teos, *Afterwards*, on jo ilmestynyt; suomeksi kustantaja lupaa sen ensi vuodeksi.

Sisar on psykologinen trilleri. Se on kuitenkin enimmästään onneksi muuta kuin suoraviivainen jännityskertomus. Romaanin ydintä ovat sisaruuden ja läheisyyden pohtiminen, samoin erilaisten elämänvalintojen. Kaiken taustalla on perheen tragedia, johon kuuluu Leon sairauden ja kuoleman lisäksi se, että isä jättää perheen onnettomien tapahtumien

jälkeen. Äiti katkeroituu. Beatrice taas kokee itsensä moneen kertaan hylätyksi, kun hänet lähetetään pois kotoa sisäoppilaitokseen kohta Leon kuoleman ja isän lähdön jälkeen.

Sisar on kirjoitettu kirjeromaanin muotoon, se on Been puhetta pikkusiskolleen. Kerrontaa kannattavat Been ja lopussa kuvitteelliseksi osoittautuvan ja siksi alusta asti epäuskottavan sympaattisen ja eläytyvän juristin keskustelut, joissa Bee kertoo tapahtumia sekä testaa omia ajatuksiaan ja Tessin elämän viimeisistä vaiheista selville saamia asioita. Paikoin raskasta kerrontaa rytmittävät sähköpostiviestit, joista sisarusten väliset ovat valoisia ja elämäniloisia ja kuvaavat kiehtovasti hilpeästi elämään suhtautunutta pikkusiskoa.

Romaanin on päähenkilöitä ovat molemmat sisaret. Heidän suhteensa on ollut lämmin ja läheinen. Silti syyllisyys kalvaa Beetä. Hän on tiennyt Tessin raskaudesta ja vauvan sairaudesta. Hän on ollut lomamatkalla ja puhelinten katvealueella Tessin viimeisten elintuntien ajan. Soittoyrityksiä on tuona aikana ollut lukuisia. Sisaruuden kuvaus on puhuttelevaa sekä intiimiydessään ja erityisyydessään että yleispätevydessään.

” – tiedän olevani kuolemastasi murheellinen mutta en murskana. Sillä sinä olet minun sisareni olemukseni jokaisessa säikeessä. Se säie on näkyvässä – DNA:n kaksoiskierre kehoni jokaisessa solussa – ja todistaa silminnähtävästi, että olemme sisaruksia. Muutkin säikeet kuitenkin yhdistävät meitä, eikä niitä voi havaita edes kaikkien voimakkaimmilla elektrodimikroskoopeilla. Ajattelen, millainen yhteys välillämme vallitsi sen jälkeen, kun Leo oli kuollut ja isä oli lähtenyt ja läksyt olivat tekemättä, vaikka olisi pitänyt lähteä kouluun jo viisi minuuttia sitten; – Meitä yhdistävät sadattuhannet muistot, jotka sulautuvat sinuksi ja lakkaavat olemasta muistoja, ja niistä tulee osa sinua. Ja minun sisälläni on tyttö, jonka karamellinvärisen tukka heiluu pyörällä ajaessa, joka hautaa kaniininsa, joka maalaa kankaalle räjähtävänkirkkaita värejä ja rakastaa ystäviään ja soittaa minulle hassuihin aikoihin ja kiusoittelee minua ja elää täydesti tämän hetken pyhän sakramentin mukaisesti ja näyttää minulle elämänilon, ja koska sinä olet minun sisareni, kaikki se on myös osa minua, ja antaisin mitä tahansa, jos saisin kelata aikaa kaksi kuukautta taaksepäin – Toivon, että tunsit minun rakkauteni, kun kuolit. – Anna anteeksi. Minä rakastan sinua. Aina.”

Sisarensa kuolemaa tutkiessaan Bee työntyy pienimpäänkin rakoon ja epäilee varmuuden vuoksi lähes kaikkia. Epäilyiksi päätyvät ensin arvattavimmat eli Tessin lapsen isä ja tyttöön sairaalloisesti ihastunut kurssitoveri. Kun Bee saa luettavakseen ruumiinavauksen tehneen patologin lausunnon, jossa todetaan niin lääkkeet kuin huumeetkin, Bee varmistuu entisestään murhasta. Hänen aurinkoinen sisarensa piti elämää lahjana, jota hän ei olisi edes lapsen kuoleman jälkeen pilannut huumeilla. Been selvitykset kääntyvät yhä enemmän synnytyssairaalaan, jossa sairaskertomukset ovat oudosti kadonneet, ja etenkin diagnoosin yhden tapaamiskerran perusteella tehneeseen psykiatriin.

Silmukka alkaa kiristyä, kun Bee saa tietää, että Tess on osallistunut kystisen fibroosin koekelliisiin geenihoidoihin ja että Tessin vauva ei ole koeryhmästä ainoa kuolleena syntynyt. Lopulta, kuten lajityyppiin kuuluu, Bee on tutkimustensa tähden itsekin hengenvaarassa.

Onneksi Lupton luottaa psykologiseen lähestymistapaansa ja käyttää varsin maltillisesti fyysistä uhkaa ja takaa-ajoa.

Bee ei jätä kiveäkään kääntämättä. Muutaman jättäminen olisi ollut romaanille eduksi. Kun tutkintalinjoja on kymmeniä, tulos on paikoin raskas. Kaikki polut tai edes henkilöt eivät tahdo pysyä mielessä. Kystinen fibroosi on kiistatta tärkeä, mutta vähemmätkin yksityiskohdat geenistä, geeniterapiasta ja lopulta kokeita tekevän firman osakeannista olisivat antaneet riittävästi informaatiota.

Kun Betarice selvittää sisarensa tapausta, hän selvittää myös omaa elämäänsä. Hän myöntää itselleen, että muutto USA:han oli pako perheen ongelmista. Mainostoimistotyö ei ollut uraputki; työssä oli keskeisintä tuntea pantone-värikarttojen numerokoodit. Hän myöntää myös elävänsä turvallisuuden vuoksi kylmässä parisuhteessa ja uskaltaa jättäytyä omilleen epätyytyvästä tilanteesta. Hän lakkaa pelaamasta persoonattomasti varman päälle, uskaltaa tehdä elämänmuutoksen ja seurata nuoruuden haaveitaan.

“Laskiessani puhelimen kädestäni näin Toddin katselevan minua.”Mihin sinä tarkkaan ottaen pyrit tuolla?” Sanojen “tarkkaan ottaen” ja “tuolla” kohdalla kuulin, miten mitätön suhteemme oli. Pienet ja arkiset asiat olivat liittäneet meidät yhteen pinnallisin sitein, mutta sinun kuolemasi järjestyttävyyden repi nuo merkityksettömät sidokset irti.”

Kuolleen Tessin elämänhalu ei siirry vain Beehen. Myös äiti muuttuu prosessin aikana. Tytär oppii näkemään äitinsä ihmisenä ja ymmärtämään tämän motiiveita. Äiti uskaltaa olla oma itsensä ja pääsee irti katkeruudestaan.

Lupton viittaa muutaman kerran Beatricen menneisyyden mustaan aukkoon. Tämän koskemattomuuteen on joskus kajottu, mikä lisää ajoittaista uhkan tuntua. Minulle jäi epäselväksi, miksi kirjailija ei avannut tätä ulottuvuutta. Asian jättäminen pois ei olisi vähentänyt trillerin tehoa.

Suomentaja selittää pääosin kohtuullisesti raskaatkin todisteluketjut, ja kerronta vie mukanaan. Joitain kömmähdyksiä on valitettavasti jäänyt. “Olen perinyt äidiltäni taipumuksen hermoilla näyttäväni toimettomalta.” Asiasyhteydessäkään ei selviä, mitä tällä halutaan sanoa. On ainakin kaksi tulkintamahdollisuutta.

Rosamund Lupton: *Sisar (Sister)*. Suom. Anuirmeli Sallamo-Lavi. Gummerus 2012. 404 s.